leksander
abuda

Kaszëbsczim jesmë lëdã

Kaszëbsczim jesmë lëdã

Aleksander Labuda

Kaszëbsczim jesmë lëdã

SZOS
Gdynia 1996

Redakcja:
Eugeniusz Pryczkowski

Wstęp:
Stanisław Janke

Projekt okładki:
Witold Bobrowski

I 10752

© by Bogusława Labudda, 1996

Wydano przy wsparciu Urzędu Gminy Linia

ISBN 83-905705-4-8

Wydawca: **SZOS S.C.**
Artur Jabłoński i Eugeniusz Pryczkowski
Zamenhofa 1/34, 81-218 Gdynia

Druk:
RUMINA, ul. Morska 15, 84-230 Rumia
tel. 71-24-47

1996 - d/A5/946

Wstęp

Aleksander Labuda, przywódca zawiązanej w latach trzydziestych grupy ideowo-literackiej Zrzeszińcë, jako twórca znany jest głównie pod pseudonimem Guczów Mack. Tak właśnie podpisywał satyryczne felietony o tematyce społecznej, a także częściowo politycznej.

Pochodził ze Stryszej Budy (Kartuskie), z zawodu był nauczycielem.W latach 1931-1932 należał do komitetu redakcyjnego „Gryfa Kaszubskiego", a przez następne cztery lata był redaktorem naczelnym „Zrzeszë Kaszëbsczi". Oprócz satyrycznych felietonów i gawęd A.Labuda opublikował na łamach prasy liczne artykuły dotyczące spraw kaszubskich. Najmniej znana jest jego twórczość poetycka. Tylko kilka jego wierszy znalazło się w antologiach.

W ostatnim okresie życia Aleksandra Labudy, często bywał u niego w Tłuczewie kompozytor i poeta Jerzy Stachurski. Podczas jednego ze

spotkań otrzymał od sędziwego twórcy liczący 23 strony maszynopis zatytułowany „Ormuzdowi znit" (wiérztë z lat 1929-1939)". Opatrzenie tego maszynopisu tytułem (w tłumaczeniu na polski - „Ormuzdowi znicz") wskazuje, że autor zamierzał tę poezję wydać w formie książki. Wydawca zdecydował się zmienić pierwotny tytuł uznając, że może być niezrozumiały dla czytelnika. Większość wierszy z tego zbioru drukowanych w przedwojennej „Zrzeszë" ma charakter manifestów, w których poeta przypomina dawną, mityczną potęgę Kaszubów i apeluje do współziomków o solidarność w działaniach na rzecz zachowania języka, kultury, tradycji i etnicznej tożsamości. Wybitnie bojowa i narodotwórcza treść wierszy prawdopodobnie spowodowała, że po wojnie żadnego z nich nie przypomniano ani w prasie, ani w antologiach. Sięgano natomiast po tę poezję Aleksandra Labudy, która dotyczyła wiejskiej obyczajowości lub też opierała się na motywach bajek i legend.

Stanisław Janke

Naje motto

Chto dzys nie chce mòwë òjców tczëc
Muszi witro słëgą cëzëch bëc.

Naj zéw

Kaszëbsczim jesmë lëdã,
Nim wiedno chcemë bëc;
Niech ten sã pôli wstëdã,
Chto ò tim nie chce czëc!

Chto...

Chto bëlnym chce Kaszëbą bëc,
Ten mùszi pò kaszëbskù czëc,
Kaszëbską krew, w swich żëłach miec
I òkã dëszë mùszi zdrzec
Na biédny krôj, co w zmòrnym snie
Ju sétmë dłudżich wieków je.

Chto bëlnym chce Kaszëbą bëc,
Ten mùszi pò kaszëbskù tczëc
Swójsczi zwëk i swójsczi strój,
Swójsczi głos i piesni trój,
Swójsczi wësziw, swójsczi tuńc
I naj' znak, naj' czôrny juńc.

Chto bëlnym chce Kaszëbą bëc,
Ten mùszi pò kaszëbskù żëc
I mòcną wiarã mùszi miec
I taczé słowa do se rzec:
Brat za bratã mdzemë stac,
Kaszëbskô mùszi z grobù wstac!

Òckł sã Grif

Òckł sã Grif ten duch wòlnotë,
Co przez dłudżé wieczi spôł,
Wzniósł sã wësok i z redotë
Na kaszëbsczi lud swój zdrzôł,
Bò Kaszëbi są ti dbë,
Że za swim bë w piekło szlë.

Chcesz të wëczëc Grifa tónë,
Biôj na sztrąd i dëchã swim,
Tam dze dzëczé gònią blónë,
Tam w krëjamny wczuj sã szum.
Z niegò chwat ë sëłë bierz,
Westrzód słabëch bratów szerz!

Biôj dze swiôdcë są przeszłotë,
Tam na Swiãtopełka grób,
Tam sã nabierz zéw wòlnotë
I przësëgã taką złóż:
Sprawë swiãté jakno Wë
Bronic wiedno bądzemë!

Marsz Zrzeszińców

Hej, Kaszëbi to jidą:
Zrzeszińców krok i strój!
I tak za krôj swój pùdą
Ò wòlã dëcha w bój.
A stanica nad nama
A na ni Czôrny Grif.
I póczi je nad nama,
To Kaszëbskô mdze żiw.
Më jesmë jak ze skałë,
Chòc piorën i grzëmòt
So brzątwi mòrsczé wałë
I procem nas bë szedł.
A stanica...
I chùtczi w rëjnë pùdze
Calëchny mëri swiat,
A niglë zamrzą dudze
Ò Wendach i nasz chwat
A stanica...

Zymk

Przëszedł zymk ë zëmã gnôł
Hejnë dalek tam za wòdë,
Zemi naszi jak na gòdë
Nôpiãkniészą sëkniã dôł.

A ze snôżich grzëpów, gór
Las zelony na dół wzérô,
W jezorach sã tam przezérô,
Drénëje wstec spiéwã bór.

Rzeczë le mie zymkù mój,
Czemù të nasz krôj zabëti
Przëòblôkôsz w taczi strój?

- Mùszã jic, a mùszã przińc,
Bë na prochë pòzabëté
Òjców twòjich złożëc wińc.

Lato

Zymk so szedł ë lato je:
Rżany kłos do zemi grãdzy,
Secze kòsnik jak nôprãdzy,
Bò bez chleba baro zle.

Slôdë sã na miónczi rwią:
Białczi rzãdë rësz stôwiają,
Chłopi dodóm je zwôżają,
Że jaż wszëtcë zmòkłi są.

Brace, głosno wòłô nas
Do robòtë, do robòtë
Ten bòkadny żniwny czas!

Chcemë budzëc ten nasz lud -
Do robòtë, do robòtë!
Bò robòta robi cud.

Jeséń

Lato szło ë jeséń zôs
Do nas przëszła i sã błądzy
I tak pò swójémù rządzy,
Òbnażiwô krôj nasz z krôs.

Smùtnô jeséń wszãdze je.
Dodrzeniałë w sadach brzadë
Czidô deszcz, czidają gradë,
A z drzéw lëstë wicher rwie.

Brace, më ju sódmi wiek
Jesmë do snu wcyg zybóny
Copiemë sã tak jak rek.

Le czej dëcha môsz ju w se;
Tej nasz krôj pòniewiéróny
Wstónie - żëc na wieczi mdze.

Zëma

Mërо bùten, mróz ë zyb,
Przëszła zëma do nas chëbnie,
Lud i chòwa nóm wëzëbnie,
Zëma - jak pòd płôchtą trup.

A przez bòrë, łuszczi, rzmë
Nëkô wicher, plëskã priszcze,
Gwiżdże, rëczi, w smiotach piszcze
I pieczelné stwôrzô grë.

Brace, taczi wichrów czas
Mómë nierôz ju przeżëté,
A òn równak nie zwiôł nas.

Nas nie zwieje chëbny wróg
Co tak zgrôwô na nas sprzëti,
Bò z kaszëbsczim lëdã Bóg.

Wałë

Lëdóm wzerac wiedno wcyg
W brëzlëjącé mòrzczé wałë,
Co no z hejnë przënëkałë
Wiatrë na kaszëbsczi brzég.

A kòzdernô na brzég chce;
Wała z wałą jidze w biôtczi,
Le czej duńdze na zberk snôdczi,
Tej bez chwatu wiedno je.

Zamëszlony blôsknã tej
Głãbòk swégò serca bëne
I w kaszëbsczi snôżi krôj.

Nie chcã wałą taką bëc,
Co tak chùtkò szła w përzënë,
Chcã dlô kraju trwac ë żëc.

Sen

Ùmãczony jô sã légł
Hewò na zberk ùrzmë przitczi,
Kãdë roscą lëbé witczi,
Co to stroją Łebë brzég.

Czilë chwil na wòdã zdrzã,
Czilë chwil jô z mëslą gôdóm,
Czilë chwil, a w spik zapôdóm
I ò dôwnëch dzejach sniã.

Widzã jak na jawie tej
Baro wiôlgą chwałą krëti
Nasz kaszëbsczi snôżi krôj.

Widzã Swiãtopełka - Lwa,
Czënë òjców pòzabëté,
Dzyrzczich wòjów trójné sta.

Rok stari

Dalekò, dalek mùszã jô stari
Òd waji w cemnicã wieczną jic.
Łoni jesz młodi, dzys włos mój szari,
Mùszã, ach mùszã terôzkù jic.
Żegnajã, żegnóm waji na wiedno,
Dôjta mie w rãkã wanożny czij!
Òd waji jidã dzysô na wiedno,
Nie przińdã nijak, nijak wicy.
Łońszégò rokù żegnasta brata,
Dzysô ju na mie przëchôdô czas.
Chiże, ach chiże miną te lata,
Chwilka le jedna - nie bądze nas.
Żegnajã...
Łoni jem przëszedł, dzysô jic mùszã
Dalekò kãdës w nieznóną dôl,
Serca ze stôlë dzysô jô kruszã
Starégò rokù wszëtczim je żôl.
Żegnajã...

Dëgùsë

Dëgùsë, hej dëgùsë!
Biada, chto jesz w łóżkù je!
Bò jak kôże stôrô zwëcz
Chôdómë dzys z chëczë w chëcz
Z wietewkama najich brzózk
Pòwënëkac spiochów z łóżk.
Ùczimë jich reno wstac,
Nie dac chòwie długò ždac:
- Cobë kruszka dojiła,
Całą beczkã mléczka da;
- Cobë bùczka wôżëła,
Kòždô trzë centnarë mia;
- Cobë kluka klukała,
Całą kòpã wësedza;
- Cobë czipka kôrkała,
Co dzéń pò dwa jôjka mia,
Żebë bëło z czegò dac
Tim, co chòdzą dëgòwac.

Łżëkwiat

Pitałë sã kwiôtczi
Żlë ju zymk na swiece.
- Mòje miłé dzôtczi
Łżëkwiat jejim plece,
Słunuszkò przëgrzéwô
Jakbë westrzód lata,
Wszeden ptôszk ju spiéwô,
Le jesz ni ma kwiata.
Ale kwiôtczi jemù:
- Chto rôz ze łżą chôdôł,
Nie wierzi sã temù
Chòcbë prôwdã gôdôł.

Skòwrónk

Pitajã sã cebie,
Co to je za zwónk
Taczi malinëszczi
Wësok tam na niebie?
- To je nasz skòwrónk,
Spiéwôk pëszinëszczi!
Co dzéń òn renëchno
Płënie w zwëż niebieską,
Spiéwie tak milëchno
Gwës na chwałã Bòską.

Gãsôrka

Pòd bòrã brzózka stojała,
Tam jô swé gąsczi pôsała;
Pôsa jem pôsa, minãłë lata
Pòd bòrã dalek, dalek òd swiata.

Pòd bòrã brzózka stojała,
Tam jô winôszczi plôtała;
Plôta jem plôta, minãłë lata
Pòd bòrã dalek, dalek òd swiata.

Pòd bòrã brzózka stojała,
Tam jem so nierôz płakała;
Płaka jem płaka, minãłë lata
Pòd bòrã dalek, dalek òd swiata.

Leszczëna

Dwie krówczi jem pasł,
Trzë òwieczczi
Dze cemny je las
Na pażãcy.
Na grzëpce sedząc
Pòd leszczëną
Jô nierôz marząc
Rozmôwiôł z nią.
Mógł wiater so wiôc,
Jô cëszã miôł,
Mógł deszcz sobie lôc,
Jô nie zmôczôł.
Tak bëlëm so rôd,
Tak kòcha mie,
Że wszëtemy brzôd
Swój dôwa mie.
Le minął ten czas
Dzecynnëch lat,
Òn rozestôł nas,
A jô szedł w swiat.

Wdôr

Na grzëpce pòdle gaju
Rodzynnô mòja chëcz;
Tam bëło mie jak w raju,
Tam dzysô chcôłbëm bëc.

Tam nôpiãkniészé lata
Jak sen, jak snôżi môj
Kòl òjca, matczi, brata
Mie zeszłë - nie wiém czej.

Le dzysô, wszëtcë w grobie;
Ma matka, òjc i brat.
A jô le smùtk móm w sobie
I teskniã młodëch lat.

Niezabôtczi

Roscą kwiôtczi, niezabôtczi
Na zelony łące.
Roscą kwiôtczi, niezabôtczi
W mégò serca kące.

Chtëż je nie znô, nie rozpòznô
Czedë łzama zrôszóm,
Czedë dlô nie, wiedno dlô nie
Niezabôtczi znôszóm.

Na co kwiôtczi niezabôtczi
Znôszóm, w sercu noszã
Czej òd wòjnë, straszny wòjnë
Janka nie ùproszã...

Mòdżiła

Leżi żôłnérz w cemnym lese,
Co za krôj òjczësti pôdł.
A aniółk mù redosc niese,
Dëszã jegò widzy rôd.
Bò chto za krôj òjców dżinie,
Nieba gwësno ten nie minie.
Dësza pùdze hejnë za mną
Kãdë redosc wiôlgô je,
Cało w kùlã pùdze cemną,
So w kaszëbsczi zemi mdze.
Niech mù szëmã las zaspiéwô,
Niech zymk kwiatã grób òdzéwô.
A chto tu pò latach przińdze
Hewò na ten jistny môl.
Niechże bëne se tej wéńdze
Czej mù las zaspiéwô żôl:
Za ce brace krew më lelë,
Za Kaszëbską żëcé delë.

Òjcze nasz

Na westrzódkù snôżi wsë
Z dôwna Bòsczi stoji dóm,
Przetrwôł gwësno wieczi trzë
A jesz wiedno je ten sóm.

Co dzén biją zwònë trzë,
Przërôczają głosno nas,
Bësmë do kòscoła szlë,
Bò nôwëższi je ju czas.

Pòjmë, pòjmë chùtkò tam
Kãdë zbòżny chôdô lud.
Tam cë z dëszë spadnie kam,
Czej òfiarë ùzdrzisz cud.

Klëknij ze mną brace tej,
Czënë dëszë hewò zważ
A za òjców biédny krôj
Zmówi téż rôz „Òjcze nasz".

W lese

Chôdóm w lese westrzód drzéw
Błąkając pò rzmach ë grzëpach.
Trzôsk na dole - wësok w czëpach
Jeden spiéw, przesnôżi spiéw.

Hewò jinszi widzã swiat,
Jiże z dôla jem òd lëdzy,
Jiże mësla mòja chòdzy
W dôwnëch dzejach przódë lat.

Teskniã

Teskniã do gór.
Na jejich wëżawach
Spiéwie mie bór;
Tam w piesniach i jawach
Pragnã le żëc,
Tam le chcã bëc.

Teskniã do gór.
Tam widzã z nich Ładã
Westrzód jezór.
I pùdze w niewiadã,
W daleką dôl
Całi mój żôl.

Teskniã do róż,
Co kwitną le w górach,
W pòrenëch zórz
I słuńca lazurach.
I teskniã wcyg
Le do tich róż.

Z Weletów

Z Weletów krwi pòczãté,
Co wmikła w naszã zemiã.
Z Weletów prochù wzãté
Kaszëbsczé wstôwô plemiã.

Kaszëbsczi wstôwô lud
Wòlnotë witô wid.

Dosc długò mómë spóné,
Dosc długò łzë më lelë,
Zaklãti, zaprzedóny
Czasów tich w grobie żdelë.

I wòłô głos do nas
Wòlnotë jidze czas!

Chòc chôdô nóm jak chôdôł
Wróg zwiarti wiedno chëbą,
Chòc mdze nóm wcyg dobôdôł,
Kaszëba mdze Kaszëbą:

Na wiedno bëc nim chce,
Na wieczi nim téż mdze.

I wstôwô chwałą krëti
Nasz krôj pòniewiéróny,
Chòc dłudżi czas zabëti,
Bò òd Bòga mô dóné,

Że pò tim zmòrnym snie
Nôrodóm swiécëc mdze!

Jak Kaszëbskô...

Jak Kaszëbskô wiôlgô je
Ze sobą sã rozmieje,
Jedny mòwë, jedny mëslë,
Na dëje dzys stôré przëszlë.

Że jak długò stoji swiat
Jeden drëdżémù je brat.

A òd bëlacczégò sztrądu
Jaż do Gòchów w pôłnié lądu
I òd Gduńska do Słowińc
Splôtiwô nasz swójsczi wińc.

Wzénicznô ùdba

Na pòdniebné turë mie wezta,
Pilãta zez grifòwëch gniôzd!
Na skrzidłach dejałów mie niesta
Do słuńca i wëżawnëch gniôzd!

Jô rzucajã cemże, niżawë,
Bò swiãti ju żôli sã znit;
Jô lecã z wama w wëżawë
Rozniécywac dejowi wid.

Zez trójsetnëch widów żôłącëch
Duch - Òrmùzd sã zjawi strzód gwiôzd
I òbùdzy w mòdżiłach spiącëch,
Co rodu są z grifòwëch gniôzd.

Wsebój

Na górach łaczã żëc,
Tam wësok na wëżawach,
Le w dołach mùszã bëc
Tak niskò na niżawach.

Jô hewò mùszã łgac
Sóm sobie kląc na dole
I prôwdã mùszã zwac
Tã łeż na tim pòdolu.

Chtëż mòże szczestlëw bëc,
Dze wszëtkò z drëwã płënie?
Le ten co mòże wëc
I na dejałë płënie!

Të bądzesz na nie plwac
- Tak gôdô mërô jawa
I nie mdzesz w jejich trwac
- Mie szepce wcyg Mòrlawa.

To je ten straszny głos,
Co trëje żëcé mòje;
To mój przeklãti los,
Z nim toczã wcyg wsebòje.

I na co skrzidła są,
Co niosłë mie pòd nieba?
Ze skrzidłów hewò drwią,
Bò hewò rogów trzeba!

I grãdo mie je żëc
Tak niskò na niżawach;
Na górach chcôłbëm bëc,
Tam wësok na wëżawach.

Na ùbrzegach...

Na ùbrzegach cemnawëch bòrów,
Dze parpac le rosce i wrzosë,
Dze smãtk le sã szwani strzód chmòrów
Tam z kamiennëch grobów czëc głosë:

- Më jesmë z Weletów pòczãti,
Praòjcama wajima w znónkach,
Më chcemë w ti zemi naj' swiãti
Spòkójno so leżec w tich grónkach.

Le zazdrza do kaszëbsczich lasów
Ta sznëpringa nibë za wiadą;
Bòdôjże nie dożdac tich czasów
Czej z òstatnym grónkã pòjadą.

Apartnô spiéwa

Apartnô to spiéwa, apartné rimë:
Pòdnaszôjta wiekò nôrodny trëmë!
Przewracôjta górë, przewrócta dołë
I wëòrzta grobë, prochë pòpiołë!

Nad grobama przodków zarzeczmë sebie
I przësëgã zróbmë Bògù na niebie:
Czë chaja, czë glada, w nôrodnym parce
Na żëcé i smierc më pùdzemë zwiarce!

Przeklãti ten òtrok, stokroc przeklãti
Co nie pùdze z nama do prôcë swiãti!
Apartnô to spiéwa, apartné rimë,
Pòdnaszôjta wiekò nôrodny trëmë!

Jiwer dzecka

Co dzéń jô witajã szkòłową chëcz
Z książkama pòd pôchą jak kôże zwëcz.

Szkólny, czej pòcznie mie pëtac,
Rechòwac, pisac i czëtac,
Wszëtkò jô mògã, le gadac
I z dzejów pòlsczich òpòwiadac
Drãgò, a czemù? Jô nie wiém.
Le co mie dzywno - jô pòwiém:
Szkólny nóm wszëtkò rozpòwiôdô,
Le mòwë naj' nie wëkłôdô -
Gwës nie je ze zemi naszi,
Co òn tak dzëwò pòlaszi.

Co dzéń jô witajã szkòłową chëcz,
Nié naszëznë ùczą - stôrô to zwëcz.

Cela 17

Sztërë le scanë widzã wkół,
Pòlëcã, prëczã stółk ë stół.
Sóm le jem a jednak nas dwùch
- Jô, pòjmańc i wòlny mój duch.

Sedzã na prëczë, w krôtë zdrzã
I mëszlã so dëcht co le chcã
I mëszlã so: Bôczëta wa,
Wa téż tak pòd carama mia!

Car wama kôzôł w sôdzach gnic,
Le ni mógł wama dëcha wzyc.
Wiéta dobrze dze car dzys je
- Nie wiémë nicht, co jesz nas żdże...

Reknica

(wëjimk)

Wëbladłi lud na zemiã pôdô,
Nôwëższi kapłan tak do nie gôdô:
- Lëdu mój żôrotny, lëdu wëbróny
Straszny wërok je na ce wëdóny,
Wszëtkò sã przéką nama stôwiô,
Nôgòrzi wëpôdł los.
Gwësno Mòrlawa sã ju zjôwiô,
A z nią Gero z pôłnia ùszos.
Nie radzã wama dzyrzczi wòje
Stanic z kòntinë brac,
Nie radzã wama jic na bòje,
Na smierc waju nie chcã słac.

Na to rzekł Stójgniew, wòjsk pierszô głowa:
- Swiãté są kapłańsczé wróżebné słowa;
Równak czej z pôłnia nóm smierc niese wróg,
Zachãtã bòju niech graje nóm róg!
Wòjarze, jidzemë w smiertelné biôtczi,
Wòjarze, w smiertelny jidzemë tuńc!

Zdżinąc, czej mómë, to ò najé gôdczi
Bòżôkã wòlë mdą, parminiã słuńc.

Na kònia wskòkł,
Głosã jak grom
Stójgniew rzekł:
- Nałożëc szłom!
Zrzeszëc mòcni kònióm żotë!
Pò czwòro szëkòwac rotë!
Za mną pòjta,
Za mną marsz!
Rodżi grôjta:
Marsz, marsz, marsz!

***

Stójgniewa stãpią zrëszëłë sã rotë
Łiskają sã w słuńcu pòzłoconé grotë.
Stanica so wieje, na ni znak nasz Grif;
Rozbijôł sã wróg ò niã jak òkrãt ò klif.
Lasã pòmión niese wiatru reny wiéw,
Bòjarsczich to wòjów taczi czëc je spiéw:
Òjczëzna nas wòłô - jidzemë na bój,
Òjczëzna nas wòłô - strój sã roto, strój!
Trzecy dzén pò tim, zarôzkù z rena,

Nieprzëcél ùderził w róg.
Trzë razy zagra trąbka i skòna
Czej kóńsczé rëszëlë z nóg.
Zadërża zemia, nëkają wòje,
Nëkają w szôlony tuńc.
Òtemkło piekło swòje wierzeje
Jakbë miół swiata bëc kùńc.
Bitwa dostôwô pieczelnëch nëk,
Łómią sã tarcze, czëc miecza szczãk,
Piekła szarmider ë krzëk, ë rëk
Głëszą na dole zrenionëch jãk.

Stójgniew na bitwã z grzëpë zdrzi,
Rotã pò roce tam na dół sle.
Czerëje bitwą, mieczã sklëni,
Dësza mù hejnë w nen bój sã rwie.

Òstatnô rota rësza z kòpët
Dzysô òddôwô krziwdë swé Lët.
Łómią sã szëczi miemiecczich rót,
Naszi jich rąbią, trãpcą i tną,
Nëkają z sapów, nëkają z błot,
Hejnë pòd Reknicã Miemców przą.

Wtim nôgle zagrô róg,
Las echã òdpòwiôdô -
Jak jastrzib nowi wróg
Na tëłë naszim wpôdô.

Darmò mieczã wódz sklëni,
Darmò wòłô, darmò zdrzi,
Bò na dole le je czëc
Straszné gwôłë smarnëch wëc.
Darmò krzëczi hejnë w dół,
Darmò nëkô do swich rót,
Zewsząd wróg òkôlô wkół,
Pòdaremno wòłô - zwrot!
A na dole krzëk ë rëk,
Jeden trzôsk pieczelnëch nëk,
Jeden brzãk ë jeden szczãk,
Zemi stãk, zrenionëch jãk.

***

Reno, czej słunuszka blôsk,
Hewò nad Reknicã pôdł,
Jakbë na jaczi ùkôzk
Wëlãkł sã baro i zblôdł.

***

German nad Reknicą dłudżé lata
Kąpôł sã w slawińsczi krëwi;
Słowian mù za to do kùńca swiata
Mòdżiłą hewò sklëni.

***

W Reknicë plëzgô wòda,
A nad nią szëmi las
Tak smùtno, że niewiédza
Sã jiscy wcyg do nas:

Zabëlë ò tich dzejach
Nad rzéką hejnë ną,
Tam merlë òjce w bòjach
Za wiarã, wòlnosc swą.

Tam za ce krew swą lelë,
Co płënã z trójnëch ren,
Tam za ce żëcé delë,
A dlô ce - to le sen...

Kątór ë żabë

(bôjka)

Kątór, co w kątach sã tacy i w kale tôrzô,
Hewò tak naszim biédnym żabóm òdgrôżô:
Cëż to są za nëczi?
Głupé żabié zwëczi!
Rzechòtanié taczé,
Krãpie we mie flaczi
I mie bëne dëszi.
Kątór waji zrëszi!
Waji żabié pëszczi bądą wnet zatkóné
Ò to bądze òd dzys dbóné!
Głupé żabë trzëmac flabë!

Ale żabë nick nie rzekłë -
Chùtuszkò do wòdë skòkłë.

Òrzech

(bôjka)

Dwùch knôpów, co ze szkòłë szło,
Òrzecha na drodze nalazło.
To je mój, jiżem gò ùzdrzôł rëchli!
Nié, to mój, bòm gò pòdniósł chùtczi!
Tak pòczął sã sztrid,
Wtim nadeszedł Żid:
- Dôjta le sa
Te òrzecha!
Przegrizł, a kòżdémù pôł skòrëpë dôł,
A jądro - za mądri sąd - sóm òtrzimôł.

Wëzgódczi

Rôz chłop sã głowił
Jakbë to zrobic -
Przewiezc przez rzékã hewò te rzeczë trzë:
Barana, wilka i głowã kapùstë.
A że pò jednémù, bò czôłen nic wôrt,
Rozmiszlôł sã długò na jaczi bë ôrt.
Drapôł za ùchã, głowił i głowił,

Ale rzeczë të, jak bës to zrobił?

***

Przë płoce, co z gnôtów zrobiony
Je mòckò twoj pies przërzeszony.
Òb dzén òn szczekô, le òb noc nié,
Bò jak të ùsniesz, òn téż tej spi.

Niech mësli twa główka
Ò jaczim psu mówka?

***

Lecało karno dzëczich gąsk,
A jô jem mëslôł, że jich sto.
Ale rzekł do mie drëch mój Józk:
- Mackù, të plecesz bëleco!
Czejbë tak jesz rôz jak tëli i pòłowa,
I czwiôrti dzél, a tej jesz gãs tam lecała,
Tej bë tam jich bëło prawie sto.

Kùliż tam jich lecało?

Dzëwi mie...

Dzëwi mie na swiece jedno,
Że kòscół je òtemkłi i pùsti wiedno,
A sôdzô na trzë zómczi zamkniãtô
Je wiedno pełnô, scësniãtô.

A jakbë tak sã dobrze żëło,
Czejbë to tak òpak bëło.

O autorze

Aleksander Labuda urodził się 9 sierpnia 1902 w Stryszej Budzie pod Mirachowem. Jego ojciec był listonoszem. W 1916 roku ukończył niemiecką szkołę podstawową. Cztery lata później wstąpił do Seminarium Nauczycielskiego w Kościerzynie, gdzie spotkał się z młodokaszubą Leonem Heyke. Między innymi pod jego wpływem zainteresował się tematyką kaszubską. Maturę zdał 15 lipca 1923 roku. Prawdziwy zwrot w życiu Labudy nastąpił po spotkaniu z doktorem Aleksandrem Majkowskim latem 1925 roku w jego kartuskiej willi. Był tam wraz ze swoim przyjacielem Janem Trepczykiem. Od tego czasu postanowił wyłącznie pracować dla Kaszub i kaszubszczyzny.

W 1929, wraz z Janem Trepczykiem, zakładał Zrzeszenie Regionalne Kaszubów. Był przywódcą trzeciego pokolenia regionalistów kaszubskich Zrzeszińców, wydających organ „Zrzesz Kaszëbskô"". Jak dotychczas, jest najznakomitszym felietonistą kaszubskim. Swoje felietony podpisywał pseudonimem „Guczów Mack". Opublikowano je w zbiorach „Kąsk do smiéchu" (1971), „Zupa z krëszków" (1971), „Kukuk" (1974) i „Chochołk" (1979). W 1992 wydano je wszystkie razem pod wspólnym tytułem „Guczów Mack gôdô". Jest też autorem „Za-

sad pisowni kaszubskiej" (1939), „Słowniczka kaszubskiego (1960), „Słowôrza kaszëbsko - polscziégo. Słownika polsko - kaszubskiego" (1982). Ten drugi ukazał się już po śmierci Aleksandra Labudy, która nastąpiła 24 października 1981. Pochowany jest w Strzepczu.

„Kaszëbsczim jesmë lëdã" jest pierwszym tomikiem poezji A. Labudy. Na wydanie czekają jeszcze wiersze oparte na motywach biblijnych napisane pod koniec życia autora.

Spisënk rzeczi

Wstęp 5
Naje motto 7
Naj zéw 7
Chto... 8
Òckł sã Grif 9
Marsz Zrzeszińców 10
Zymk 11
Lato 12
Jeséń 13
Zëma 14
Wałë 15
Sen 16
Rok stari 17
Dëgùsë 18
Łżëkwiat 19
Skòwrónk 20
Gãsôrka 21
Leszczëna 22
Wdôr 23
Niezabôtczi 24
Mòdżiła 25
Òjcze nasz 26
W lese 27
Teskniã 28

Z Weletów 29
Jak Kaszëbskô... 31
Wzénicznô ùdba 32
Wsebój 33
Na ùbrzegach... 35
Apartnô spiéwa 36
Jiwer dzecka 37
Cela 17 38
Reknica (wëjimk) 39
Kątór ë żabë 44
Òrzech 45
Wëzgódczi 46
Dzëwi mie... 49
O autorze 50

Nakładem
wydawnictwa **SZOS S.C.**
ukazały się:

Stanisław Janke
Klechdy kaszubskie
***
Henryk Hewelt
Nie òdińdã bez pòzegnaniô
***
Bożena Szymańska
Zdebło na swiat cësniãté
***
Artur Jabłoński
Na nordzie
***
Aleksander Labuda
Kaszëbsczim jesmë lëdã

W przygotowaniu:
25 lat Ludowych Talentów
Kalendarium

MPW
Wejherowo
I 10752

**„Kaszëbsczim jesmë lëdã,
Nim wiedno chcemë bëc;
Niech ten sã pôli wstëdã,
Chto ò tim nie chce czëc!"**

Aleksander Labuda

ISBN 83-905705-4-8